

Transparența în activitatea Parlamentului: reguli clare și obligatorii pentru toți!

2016
MARTIE

ACEST RAPORT ESTE UN PRODUS AL AGENDEI NAȚIONALE DE BUSINESS, FACILITAT DE IDIS "VIITORUL", CU SUPTUL CIPE (CENTER FOR INTERNATIONAL PRIVATE ENTERPRISE).

Agenda Națională de Business din Moldova (ANB) reprezintă o platformă comună a peste 30 de asociații de business și Camere de Comerț și Industrie, reunite în cadrul rețelei cu scopul de a influența politicile și practicile autorităților publice din domeniul dezvoltării activității de afaceri, prin participarea lor activă și transparentă la toate etapele dialogului public-privat (DPP).

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

CIPE este una dintre cele patru instituții de bază al National Endowment for Democracy (NED). Din 1983, CIPE a susținut mai mult de 1.000 de inițiative locale în peste 100 de țări în curs de dezvoltare privind politica de advocacy și reforma instituțională. CIPE oferă asistență de management și sprijin financiar la nivel local organizațiilor pentru a-și consolideze capacitatea de implementare a reformelor democratice și economice.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale publicației trebuie să conțină referințe la ANB și/sau IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați Coordonatorul Relații Publice al IDIS „Viitorul”.

PERSOANA DE CONTACT:

Diana Lungu – diana.lungu@viitorul.org.

ADRESA DE CONTACT:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.business.viitorul.org

www.viitorul.org

CADRUL GENERAL AL AUDIERII

Audierea publică a avut loc în data de 25 februarie 2016, în sala de conferințe a Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul, situat pe strada Iacob Hîncu 10/1, Chișinău. Evenimentul a fost organizat de IDIS Viitorul/Agenda Națională de Business cu sprijinul financiar al CIPE (Center for International Private Enterprise). Scopul evenimentului a fost identificarea căilor de îmbunătățire a transparenței în activitatea Parlamentului și asigurarea participării mediului de afaceri în procesul legislativ. Totodată, organizatorii au oferit prin intermediul acestui eveniment un forum de dezbateri și exprimare publică tuturor părților interesate de a-și prezenta punctul de vedere și de a-și împărtăși opiniile cu privire la problemele existente și soluțiile care să contribuie la transparentizarea activității și procesului legislativ parlamentar.

Audierea publică este o procedură transparentă de colectare de opinii, prin care orice individ, grup, organizație și instituție interesată își poate aduce contribuția la definirea politicilor publice. Toți cei interesați în a-și expune, în prealabil, și în scris, o opinie sub forma unei depoziții, care urmează a fi susținută și verbal în timpul audierii propriu-zise, au avut la dispoziție spre consultare, în scop de informare, următoarele: motivația de fundamentare a tematicii și scopul evenimentului, un ghid, în scop de îndrumare, pentru redactarea depozițiilor într-un format relativ uniformizat, precum și o listă bibliografică asupra tematicii supuse dezbaterii.

În vederea pregătirii audierii publice au fost expediate invitații, prin chemarea la acțiune, către cca. 34 asociații de business și nouă Camere de Comerț și Industrie de pe întreg teritoriul Republicii Moldova. De asemenea, la eveniment au fost invitate și alte părți interesate –

Parlamentul, inclusiv deputați, 20 autorități publice locale (consilii raionale și primari), 19 profesori din mai multe instituții de învățământ superior: Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea de Stat Alecu Russo, Academia de Administrare Publică, studenți, Academia de Științe a Moldovei, organizații non-guvernamentale din Moldova: Congresul Autorităților Publice Locale (CALM), Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), Fundația Est-Europeană (FEE), Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE), Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”, Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO), Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției (CAPC), Asociația Presei Independente, alte ONG-uri, experți naționali, dar și reprezentanți ai mass-media. În urma acestor preparative, membrii Comisiei de experți au avut la dispoziție un număr de 39 de depoziții scrise, din care opt au fost susținute și verbal în ședința audierilor publice. Inițiatorii audierilor publice au invitat pe toți cei vizați și interesați de subiect să își exprime opinia în cadrul audierii publice, prin formularea argumentată, în scris, a răspunsurilor la următoarele întrebări:

- 1. Ce nu funcționează în Parlament pentru a asigura o transparență decizională reală și eficientă?**
- 2. Ce măsuri trebuie întreprinse pentru ca activitatea Parlamentului și procesul legislativ să fie transparente?**
- 3. Ce măsuri trebuie întreprinse în procesul legislativ pentru a obliga Parlamentul să consulte și să ia în considerație opinia grupurilor de interese ce vor fi afectate de aceste legi?**

CUPRINSUL RAPORTULUI DE SINTEZĂ

Comisia de experți, pornind de la întrebările audierii publice, redă în cele ce urmează sinteza opiniilor scrise și a celor susținute verbal, colectate de către Comisia de inițiere.

ÎNTREBAREA 1: Ce nu funcționează în Parlament pentru a asigura o transparență decizională reală și eficientă?

Majoritatea absolută a martorilor a indicat asupra unor disfuncționalități în activitatea Parlamentului și procesul legislativ parlamentar. Potrivit opiniilor colectate și analizate, problemele majore legate de transparența decizională și informarea publică despre activitatea Parlamentului pot fi grupate convențional în următoarele:

I. Cadrul de reglementare lacunar

1. Reglementările privind asigurarea transparenței în procesul decizional parlamentar sunt conținute în mai multe acte normative (Regulamentul Parlamentului 797/2007, Legea privind transparența în procesul decizional 239/2008, Legea privind actele legislative 780/2001, Hotărârea Parlamentului nr.373 din 29.12.2005 pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă) și acte interne ale Parlamentului (Instrucțiunea privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament, aprobată prin Hotărârea Biroului Permanent al Parlamentului nr.30/2012), astfel că:

- urmărirea acestora este dificilă;
- procedurile sunt neclare și confuze pentru public;
- normele de drept, nefiind dezvoltate prin reglementări subordonate, poartă un caracter

general și, ca urmare, inaplicabil (de exemplu – Instrucțiunea privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament nu este suficient de explicită referitor la organizarea și desfășurarea consultărilor publice);

- formulările multiple și ambigue lasă loc, în aplicare, pentru interpretare și discreție din partea Legislativului.

2. Lipsește controlul din partea Parlamentului asupra respectării și eficienței funcționării Legii privind transparența în procesul decizional 239/2008. Deși au trecut șapte ani de la adoptare, Parlamentul nu a efectuat o analiză ex-post a conținutului acestui act legislativ pentru evaluarea eficienței reglementărilor la etapa actuală. La fel, lipsește o astfel de analiză și pentru Legea privind actele legislative nr.780/2001, care acționează timp de 14 ani.

3. Cadrul legal național nu conține norme clare și detaliate privind mecanismele de control și sancțiune pentru nerespectarea transparenței decizionale. Normele existente nu reglementează detaliat mecanismul responsabilizării individuale a funcționarilor și demnitarilor (inclusiv deputați) pentru nerespectarea exigențelor și procedurilor de transparență.

II. Modul de aplicare a cadrului de reglementare

1. Nerespectarea procedurii de admisibilitate a proiectelor de legi în procedura legislativă. Parlamentul acceptă spre examinare proiecte de acte legislative în pofida faptului că dosarul nu cuprinde tot setul de documente obligatorii pentru o inițiativă legislativă. Or, potrivit cerințelor legale, la proiect trebuie să se anexeze

avizele ministerelor și ale altor autorități de specialitate, declarația de compatibilitate a proiectului cu legislația Uniunii Europene, tabelul de concordanță, urmare a consultărilor cu societatea civilă, fundamentarea economico-financiară, analiza impactului de reglementare în activitatea de întreprinzător etc. Prezentarea setului de documente este la fel de importantă ca și proiectul de lege, deoarece deputații trebuie să cunoască domeniul propus spre reglementare astfel încât să poată lua o decizie în cunoștință de cauză. Lipsa actelor necesare pentru înaintarea inițiativei legislative poate prejudicia întregul proces legislativ.

2. Nepublicarea dosarului complet de însoțire a proiectului de lege.

În multe cazuri, documentele ce trebuie să însoțească proiectele de acte legislative (notele informative, avizele, sintezele cu propuneri etc.) nu sunt făcute publice. În consecință, societatea civilă și părțile interesate nu pot fi suficient de eficiente în expunerea opiniei pe marginea unei inițiative legislative și formularea recomandărilor.

3. Dificultatea urmăririi traseului unui proiect de lege de la momentul înregistrării lui și până la votarea în plenul Parlamentului.

Persoanele interesate nu dispun de informații, care le-ar permite să-și formeze o viziune clară asupra parcursului unui proiect: etapa la care se află proiectul, termenii stabiliți pentru examinare; numele deputatului și consultantului din Comisia parlamentară care se ocupă nemijlocit de proiect; avizele, propunerile și amendamentele care au parvenit la proiect și care din acestea au fost acceptate sau respinse de către Comisia parlamentară competentă; motivele respingerii propunerilor și amendamentelor. Cea mai mare provocare pentru cei care sunt interesați să urmărească procesul legislativ este observarea modificărilor care apar între lecturi, deoarece în această perioadă acțiunile comisiei, gradul și argumentele acceptării unor amendamente, rămân într-o zonă obscură. Destul de frecvent, proiectele sunt denaturate conceptual anume în acest interval, iar societatea civilă, persoanele

interesate, iar uneori chiar autorii proiectelor de legi, nu au posibilitatea să reacționeze prompt la modificările produse.

4. Lipsa consultărilor publice, fie organizarea consultărilor formale.

Carențele procesului de consultare publică a proiectelor de legi pot fi divizate în următoarele:

1) Comisia de profil nu organizează totdeauna consultări publice cu subiecții ce vor fi afectați de aceste legi, nu-i informează despre existența unei inițiative legislative, fie îi informează într-un termen foarte scurt și aceștia nu au timp suficient la dispoziție pentru a se pregăti, formula propuneri și recomandări.

Faptul că proiectul de lege este adus la cunoștința publicului prin plasarea lui pe pagina web a Parlamentului nu este suficient. Nu sunt utilizate toate modalitățile prevăzute de lege de informare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate pentru a asigura posibilitatea participării acestora la orice etapă a procesului decizional. Totodată, nu este clar în ce mod comisia selectează grupurile țintă de interese și le informează despre necesitatea (oportunitatea) de a se expune asupra unui proiect de lege.

2) Comisia de profil deseori organizează consultări formale.

În cadrul acestor consultări, participanții care și-au exprimat punctul de vedere asupra proiectului nu beneficiază de un feed-back din partea organizatorilor. Propunerile și recomandările părților interesate nu se regăsesc în vreun document de sinteză. De multe ori, textul unei inițiative legislative, anterior consultată cu părțile interesate, se modifică esențial în final, fiind distorsionat conceptul agreed. Sunt cazuri când proiectul de lege nu este minuțios discutat cu specialiști din domeniu și eventualii beneficiarii, ci doar cu un anumit grup de persoane selectate în baza unor criterii obscure.

3) Propunerile părților interesate, de cele mai multe ori, sunt ignorate fără o argumentare a respingerii lor.

Astfel, cei care le-au înaintat

nu cunosc dacă propunerile au fost sau nu acceptate, iar dacă nu au fost acceptate – din ce motive. Acest fapt descurajează activismul și participarea societății civile și a altor actori interesați în procesul de consultări publice organizate de Parlament.

4) Comisiile parlamentare nu antrenează grupurile de lucru (experți, specialiști în materie, reprezentanți ai părților interesate).

Importanța acestora ar putea fi una esențială, utilizarea acestor mecanisme instituționalizate de cooperare și de parteneriat în procesul decizional fiind una dintre cele mai eficiente metode de consultare în probleme de politici publice aflate pe agenda Parlamentului. În cadrul grupurilor de lucru ar urma să fie discutate și analizate subiecte concrete, care fac obiectul unei decizii publice, fiind importantă dezvoltarea mai multor abordări, definirea pozițiilor și opiniilor factorilor interesați, identificarea celor mai bune soluții.

5. Comisiile parlamentare nu plasează pe website-ul Parlamentului sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice.

În consecință, nu se cunoaște dacă au fost înaintate recomandări, dacă au fost luate în considerație sau au fost respinse, inclusiv motivul respingerii lor.

6. Examinarea proiectelor de lege cu întârziere, fără vreun temei sau, dimpotrivă, examinarea și votarea în grabă, fără a fi făcute publice sau consultate cu părțile interesate.

Sunt cazuri când proiectele de lege sunt examinate de comisiile permanente cu întârziere, cu depășirea termenului stabilit în lege sau incluse de către Biroul Permanent fără vreun temei, foarte târziu pe ordinea de zi a ședințelor Parlamentului. Aceste tergiversări, spre exemplu, pentru proiectele care au ca scop îmbunătățirea mediului de afaceri în Republica Moldova, deseori duc la formarea unor bariere și dificultăți în activitatea agenților economici. Pe de altă parte, unele proiecte de legi sunt adoptate în grabă – în regim de urgență, în mod prioritar și prin asumarea răspunderii Guvernului – fără a fi

discutate și analizate în modul corespunzător. Cel mai des, notele informative la aceste proiecte nu conțin argumentele care ar justifica examinarea lor în regim de urgență sau în mod prioritar. În rezultat, urgentarea procesului creează dificultăți în examinarea și avizarea proiectelor. Nefiind acordat timp suficient, avizarea devine o simplă formalitate. Mai mult ca atât, aceste proiecte nu reușesc să fie supuse dezbaterilor și audierilor publice sau altor proceduri de consultare cu părțile interesate.

7. Ședințele comisiilor parlamentare de profil nu sunt suficient de transparente.

Subiecții interesați de un proiect de lege fie nu află, fie află cu prea puțin timp înainte, despre agenda ședințelor comisiilor parlamentare. Acest fapt îi împiedică să participe efectiv și eficient în procesul decizional. Plus la aceasta, după finalizarea ședințelor comisiilor, nu sunt publicate procesele-verbale care să indice ce s-a discutat, ce propuneri au fost înaintate și ce a decis comisia. La fel, pagina web a Parlamentului nu conține înregistrările video și audio ale ședințelor.

8. Activitatea Biroului Permanent al Parlamentului este cel mai puțin transparentă.

Agenda subiectelor discutate, deciziile adoptate, procesele-verbale nu sunt făcute publice. Rubrica „Ședințe ale Biroului permanent” de pe web site-ul Parlamentului rămâne nefuncțional. Parlamentul, în acest sens, nu furnizează cel puțin informații generalizate. Deși, activitatea Biroului Permanent al Parlamentului este una specifică, acest organ al Parlamentului ar trebui să respecte normele elementare de transparență, mai ales în partea ce ține de actele cu caracter de reglementare.

9. Proiectele de legi și amendamentele propuse de deputați nu trec toate etapele și procedurile de transparență.

Dreptul unui deputat la inițiativă legislativă și la înaintarea amendamentelor este recunoscut prin lege, dar și prin jurisprudența Curții Constituționale. În practică, un proiect de lege înaintat de deputat nu trece toate etapele și procedurile de transparență care ar fi similare celor parcurse de un proiect de lege înaintat, spre exemplu, de Guvern. La etapa inițială de elaborare a inițiativelor legislative

ale deputaților este ignorată fundamentarea științifică pentru a stabili consecințele de orice natură a reglementărilor cuprinse în ele. Totodată, la această etapă nu totdeauna sunt implicați experții, specialiștii în domeniu și nici reprezentanții părților interesate pentru ca aceștia să poată promova propriul punct de vedere asupra inițiativei legislative. În rezultat, inițiativa deputatului nu este cunoscută publicului și poate fi adoptată fără participarea societății. La fel, o inițiativă legislativă a deputatului care se referă la mediul de afaceri, nu este supusă analizei de impact asupra activității de întreprinzător. Plus la aceasta, un deputat poate interveni în orice moment în timpul ședințelor în Plen ale Parlamentului cu un amendament verbal, care nu a fost examinat în comisia de profil, nu a fost consultat cu părțile interesate, societatea civilă, nu a fost avizat de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, ministere, alte autorități publice de specialitate, iar Parlamentul îl poate vota și accepta. În rezultat, textul proiectului de lege poate suferi modificări esențiale care să-i denatureze întreaga sa esență. La fel, sunt admise situații în care sunt înaintate amendamente care se referă la majorarea sau reducerea veniturilor și cheltuielilor bugetare, fără a fi supuse procedurii de avizare pozitivă a Guvernului. Una din curențe o reprezintă și lipsa publicării amendamentelor în sintezele propunerilor și amendamentelor.

10. Redactarea textului de act legislativ ulterior votării în cadrul ședinței plenare. Redactarea textului de act legislativ ulterior votării în cadrul ședinței plenare constituie o problemă care denaturează voința legislatorului. La fel, nu sunt rare cazurile în care se admite votarea proiectelor de acte legislative cu multiple amendamente, propuneri și obiecții, care modifică esențial textul proiectului, fără a fi redactate pentru lectură finală, fapt ce contravine cerințelor Regulamentului Parlamentului.

III. Alte probleme ce pot influența transparența procesului legislativ

1. Limitarea accesului mass-media la ședințele plenare ale Parlamentului. Parlamentul nu este

destul de transparent din motiv că presa nu are accesul necesar la informație și toate evenimentele care se desfășoară în Parlament.

2. Lipsa unei abordări strategice a comunicării publice, în general, și a asigurării transparenței în procesul decizional, în particular. Parlamentul dispune de strategii de comunicare, însă care nu asigură, în măsură suficientă, o abordare strategică, orientată spre implicarea publicului în luarea deciziilor. La fel, lipsesc purtătorii de cuvânt.

3. Vulnerabilitatea procesului legislativ în fața fenomenului corupției, care se poate manifesta prin desfășurarea unor activități nereglementate, de lobby din partea unor grupuri de interese cu scopul de a promova și adopta proiecte de legi necesare acestor grupuri. Interesul acestor grupuri nu totdeauna este unul corelat interesului public general.

4. Capacități administrative și logistice limitate ale sectorului privat-asociativ. În pofida dorinței grupurilor de interese de a participa la procesul de consultări publice și de a înainta recomandări, de multe ori, acestea nu dispun de capacitatea necesară. Astfel, ele nu pot verifica permanent agenda Parlamentului pentru a participa la procesul legislativ, nu au posibilitatea și resursele necesare de a-și expune punctul de vedere asupra unei inițiative în termen, care deseori este un termen restrâns sau urgent.

5. Climatul politic instabil din interiorul Parlamentului. Acest fapt poate duce la adoptarea unor acte legislative cu încălcarea exigențelor, normelor și procedurilor legale.

ÎNTREBAREA 2: Ce măsuri trebuie întreprinse pentru ca activitatea Parlamentului și procesul legislativ să fie transparente?

Ca și în cazul deficiențelor identificate, măsurile ce trebuie întreprinse pentru ca activitatea Parlamentului

și procesul legislativ să fie transparente, pot fi grupate convențional în mai multe categorii. În continuare, în ordinea frecvenței expunerii lor, sunt prezentate principalele propuneri venite din partea deponenților:

I. Amendarea cadrului de reglementare. În mare parte, deponenții au indicat necesitatea de revizuire a cadrului legal existent ce reglementează transparența în procesul decizional al Parlamentului. Însă, propunerile lor se referă la două modele distincte, după cum urmează:

1. Sistematizarea tuturor normelor privind transparența procesului legislativ într-un act normativ separat. Astfel, pentru asigurarea efectivă și eficientă a transparenței în procesul legislativ, este necesară sistematizarea tuturor normelor ce reglementează acest proces (de la elaborarea unui proiect de lege până la adoptarea acestuia). Eventual, aceste norme pot fi grupate într-un Regulament privind asigurarea transparenței decizionale parlamentare, care va conține reglementări ce se referă la formele și procedurile consultărilor publice; recepționarea, analiza și sinteza recomandărilor; întocmirea și publicarea Raportului cu privire la transparență în procesul decizional; stabilirea exactă a termenilor, mecanismelor de control și sancționare a persoanelor responsabile; lista exhaustivă a actelor necesare a fi publicate pe pagina web etc.

2. Amendarea Regulamentului Parlamentului, Legii privind transparența în procesul decizional, Legii privind actele legislative pentru a reglementa clar și detaliat procesul decizional în Parlament și organele sale de lucru. Perfecționarea cadrului de reglementare trebuie să cuprindă:

- formele și procedurile consultărilor publice;
- recepționarea, analiza și sinteza recomandărilor;
- instituirea unor norme exacte și univoce referitoare la publicare și conținutul sintezelor cu privire la contribuția părților interesate, inclusiv motivarea respingerii propunerilor parvenite;

- lista exhaustivă a documentelor obligatorii pentru plasare pe web și termenele de publicare, inclusiv cele care ar viza activitatea fracțiunilor parlamentare, Biroului permanent și comisiilor permanente;
- indicarea pe web a persoanelor responsabile de proiectele de legi (deputat, consultant) și termene exprese de examinare;
- sporirea responsabilității actorilor-cheie implicați, prin instituirea unor sancțiuni mai stricte pentru nerespectarea normelor transparenței în procesul decizional și mecanisme de control eficiente asupra respectării acestora;
- majorarea termenului legal de consultare publică sau diferențierea termenului de consultare, în funcție de complexitatea proiectelor de documente supuse consultării;
- indicarea expresă în Legea privind transparența în procesul decizional și Regulamentul Parlamentului că cerințele obligatorii referitoare la transparența procesului decizional, reglementate de Legea 239/2008, se vor aplica în mod corespunzător și Parlamentului;
- completarea Regulamentului Parlamentului cu reglementări detaliate privind procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului;
- instituirea regulii obligatorii prin care un proiect de lege nu poate fi supus votării în Parlament dacă nu a trecut prin toate etapele necesare unei inițiative legislative și nu au fost realizate toate cerințele obligatorii de transparență;
- restricționarea în timp a examinării unui proiect de lege, în dependență de categoria acestuia, prin stabilirea unui termen minim de examinare din momentul inițierii până în momentul votării proiectului de lege, cu asigurarea consultării publice adecvate.

II. Punerea în aplicare a normelor existente privind transparența în procesul legislativ. Potrivit opiniilor deponenților, în pofida existenței unor norme

care stabilesc cerințe referitoare la transparența în procesul legislativ, Parlamentul continuă să fie restanțier la acest capitolul, deviind în activitatea sa de la aceste norme. Printre măsurile necesare de implementat în această direcție au fost evidențiate următoarele:

1. Asigurarea accesului liber pentru public la informațiile privind activitatea Parlamentului și organelor sale de lucru. Acest lucru poate fi realizat prin:

- Îmbunătățirea circulației actelor în interiorul Parlamentului pentru ca orice parte interesată să se informeze, accesând pagina web a Parlamentului, statutul unui proiect de act legislativ, dar și etapa de examinare la care acesta se află;
- Pagina web a Parlamentului trebuie să devină un instrument de informare a publicului despre activitatea Parlamentului și a organelor sale de lucru, pentru ca orice cetățean să dispună de liber acces la agendele ședințelor, documentele ce însoțesc un proiect de lege (avize, expertize, analize etc.), actele și deciziile adoptate de comisiile Parlamentare, Biroul Permanent, procese-verbale, stenogramele și înregistrările audio-video ale ședințelor, amendamentele deputaților, sintezele obiecțiilor și recomandările făcute în cadrul ședințelor comisiilor și al celor în plen ale Parlamentului, informațiile și datele de contact ale persoanelor responsabile de un proiect de lege, informații referitor la prezența deputaților în ședințele plenare și voturile acordate unei inițiative legislative, inclusiv votul electronic etc.

2. Implementarea exigențelor legale privind admisibilitatea proiectelor de acte legislative.

Admisibilitatea proiectelor de acte legislative în procesul legislativ urmează a fi aplicată în practică, prin implementarea prevederilor Regulamentului Parlamentului, Legii privind actele legislative nr.780/2001, precum și a Instrucțiunii privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament, care stabilește reguli privind modul și cerințele de înregistrare, distribuire și examinare a proiectelor de acte legislative în organele de lucru

ale Parlamentului și în subdiviziunile Secretariatului Parlamentului. Astfel, potrivit cerințelor legale, un proiect de lege trebuie să cuprindă o fundamentare a necesității și utilității viitoarei legi, cu cheltuieli financiare calculate și acoperite, o analiză a impactului de reglementare în cazul reglementării activității de întreprinzător, avizele autorităților publice și rezultatele expertizelor, alte documente prevăzute de lege. În lipsa tuturor documentelor și cerințelor legale, Parlamentul nu trebuie să dea curs unei astfel de inițiative legislative.

3. Examinarea, doar ca excepție și doar în condițiile existenței justificărilor argumentate, a proiectelor de legi în regim de urgență sau în mod prioritar.

Parlamentul trebuie să verifice dacă este argumentată și justificată urgența sau prioritatea examinării proiectelor de legi înaintate de Guvern. În acest sens, urmează a fi respectat art.44 din Regulamentul Parlamentului, care prevede că procedura de urgență pentru examinarea proiectelor de acte legislative solicitată de Guvern se supune aprobării Biroului Permanent. Proiectele de acte legislative solicitate pentru examinare în procedura de urgență se prezintă plenului Parlamentului de Prim-ministru, iar în absența lui – de Prim-viceprim-ministru sau de Viceprim-ministru.

4. Sporirea transparenței Biroului Permanent al Parlamentului.

Este natural ca activitatea acestuia să se bucure de mai multă confidențialitate, totuși publicul trebuie informat, chiar și sumar, asupra agendei Biroului permanent. Este recomandabil ca toate hotărârile Biroului permanent, în mod special cele care vizează interesul public, să fie plasate pe web site-ul Parlamentului. Aceasta va spori credibilitatea acestui organ, confirmând că activitatea acestuia este ghidată de interesul public general.

5. Consultarea obligatorie a specialiștilor în domeniu și a grupurilor de interese care ar putea fi afectate prin inițiativa legislativă.

Este necesar ca inițiativele legislative să fie analizate de specialiști sau de cei cărora li se adresează legea și aceștia să prezinte aviz documentat cu propuneri concrete asupra fiecărui proiect de lege

din domeniul dat. De exemplu, în cazul inițiativelor legislative pentru business, trebuie de oferit mediului de afaceri posibilitatea de a-și expune poziția și de a formula recomandări. Modalitățile prin care pot fi consultate aceste părți sunt mai multe. Pot fi organizate forumuri cu participare activă a părților interesate unde se vor discuta legile propuse. Comisiile permanente pot organiza audieri publice pe marginea diferitor probleme pentru a colecta informații de la societatea civilă și pentru a oferi o platformă pentru schimb de opinii. La fel, comisiile parlamentare pot desfășura discuții cu privire la legile care prevăd modificări semnificative, prin organizarea meselor rotunde, ședințelor deschise ale grupurilor de lucru. Desigur, aceste măsuri presupun că proiectul de lege trebuie să fie propus pentru discuție în timp util, care ar permite publicului să participe efectiv și eficient la procesul decizional. Totodată, pentru oficializarea deciziilor și creșterea responsabilității, discuțiile cu implicarea grupurilor de beneficiari, specialiști în domeniu etc., trebuie să fie incluse în procesul-verbal, iar decizia să fie făcută publică. Doar în așa mod Parlamentul, până a purcede la vot, va cunoaște eventualele consecințe negative ale viitoarei decizii (legi). Din considerentele respective, nici o lege nu ar trebui votată dacă nu există opinia reprezentanților destinatarilor legii.

- 6. Acordarea unui termen suficient publicului pentru a putea interveni cu recomandări în procesul de consultare publică.** Acest termen nu trebuie să fie prea mic, ori părțile interesate nu au posibilitatea de a-și formula și expune poziția într-un termen de 10-15 zile. Un termen optimal ar varia între 1 - 2 luni, cu acordarea unui termen mai mare pentru proiectele de legi voluminoase și complexe. Totodată, ar trebuie excluse practicile în care proiectele sunt dezbătute și adoptate în aceeași zi sau a doua zi după ziua înregistrării lor în Parlament. Astfel, publicul, dar și deputații, Guvernul, comisiile permanente sunt private de posibilitatea de a se expune în prealabil asupra proiectelor.
- 7. Întocmirea și publicarea sintezei recomandărilor recepționate în rezultatul consultărilor publice,**

cu indicarea propunerilor care au fost acceptate, care au fost respinse și motivul respingerii.

Comisia parlamentară trebuie să întocmească și să publice pe pagina web sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, în scopul asigurării transparenței în procesul decizional. În sinteză, obligatoriu urmează să fie incluse toate propunerile parvenite, cu indicarea expresă a celor care au fost luate în considerație sau au fost respinse, inclusiv motivul respingerii lor.

- 8. Crearea, de către comisiile parlamentare, a grupurilor de lucru formate din experți, specialiști în materie, reprezentanți ai părților interesate cu care să se consulte în activitatea lor. Publicarea componenței grupurilor de lucru pe pagina web a Parlamentului.** Este necesară

formarea grupurilor de lucru care să poată evalua impactul normei ce urmează a fi adoptată. Ar fi bine ca fiecare comisie parlamentară permanentă să-și creeze grupuri consultative, în care să fie invitați cei mai buni experți din domeniile de profil. Parlamentul trebuie să întocmească și să publice pe web o listă generalizată a experților, de unde comisiile parlamentare ar putea să identifice experți în anumite domenii și să-i invite pentru a se consulta pe anumite subiecte. Aceste consilii nu trebuie să înlocuiască consultările publice, ci să fie grupuri de consultare operativă a tuturor ajustărilor operate la proiectele de legi până a fi aprobate de către comisia de fond și votate în Plenul Parlamentului. Informațiile privind formarea și activitatea acestor grupuri de lucru trebuie făcute publice pe pagina web și prin alte modalități. Totodată, ar fi oportun ca în rezultatul consultărilor, grupul de lucru să întocmească un Aviz și să-l prezinte comisiei parlamentare, cu publicarea ulterioară a acestuia pe pagina web a Parlamentului.

- 9. Supunerea inițiativelor legislative și a amendamentelor înaintate de deputați, etapelor și procedurilor de transparență.** Deseori, inițiativele legislative ale deputaților nu conțin o notă informativă argumentată de necesitate a elaborării unui proiect de lege, nu conțin calcule privind costurile implementării

viitoare legi și sursele de acoperire, nu sunt avizate și expertizate de autoritățile publice, nu sunt supuse analizei ex-ante la etapa inițierii elaborării proiectului, astfel fiind limitată posibilitatea părților interesate să participe la această etapă, nu trec alte etape și proceduri de transparență. În cazul inițiativelor legislative care reglementează activitatea de întreprinzător, ele nu conțin o analiză a impactului acestora asupra mediului de afaceri, așa cum, spre exemplu, sunt supuse inițiativele înaintate de Guvern, care mai trec și prin Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător (Ghilotina). Referitor la amendamentele înaintate de deputați, acestea, la fel, trebuie să treacă, cel puțin, procedurile de consultare publică până la votarea acestora în Parlament. Concomitent, urmează a fi respectate și prevederile Hotărârilor Curții Constituționale, care prevăd neacceptarea în procedura de examinare și votare a amendamentelor care se referă la art.131 alin.(4) din Constituție și nu au fost supuse avizării pozitive din partea Guvernului.

10. Sancționarea persoanelor responsabile de încălcarea cerințelor de transparență în procesul decizional. Pentru nerespectarea legii trebuie stabilite în Regulamentul Parlamentului sancțiuni concrete, clare, care să fie aplicate persoanelor vinovate. Instituirea sancțiunilor pentru nerespectarea normelor cu privire la transparența în procesul decizional, va responsabiliza toți actorii-cheie implicați în procesul legislativ. Desigur, se impune și prevederea unor mecanisme de control obligatorii asupra respectării tuturor etapelor și rigorilor procedurilor de transparență decizională în Parlament, pentru a nu admite examinarea proiectelor de acte legislative fără respectarea normelor respective.

11. Adoptarea tuturor proiectelor de acte legislative numai după ce au fost supuse redactării în lectură finală. Întru realizarea transparenței și nepermiterea denaturării voinței legiuitorului, se recomandă susținerea și promovarea ideii de adoptare a tuturor proiectelor de acte legislative numai după ce au fost supuse redactării în lectură finală, pentru a asigura legalitatea și

respectarea deplină a procedurii legislative de către Parlament, pentru confirmarea susținerii de către forul legislativ a variantei finale a textului actului legislativ definitivat prin votul său, precum și neadmiterea implicării în textul acestuia ulterior adoptării în lectură finală.

III. Alte măsuri ce pot spori transparența în activitatea Parlamentului și procesul legislativ

- 1. Asigurarea accesului liber al mass-media la ședințele plenare ale Parlamentului și transmisiunea în direct a acestora.** Pentru a asigura o transparență reală și eficientă în Parlament este nevoie de asigurarea unei activități largi a mass-media în Parlament. Totodată, pentru ca activitatea Parlamentului și procesul legislativ să fie transparente este nevoie ca ședințele Parlamentare să fie publice, iar publicul să fie informat despre agenda de lucru a Legislativului. Ar fi bine dacă pe site-ul Parlamentului s-ar permite vizualizarea și audierea ședințelor în Plen ale Parlamentului.
- 2. Completarea structurii Parlamentului cu o unitate de consultant pentru asigurarea transparenței în procesul decizional și a cooperării cu societatea civilă.** În obligațiunile consultantului vor intra monitorizarea respectării normei de transparență în procesul legislativ, consultarea comisiilor permanente, semnalarea problemelor existente și formularea propunerilor de soluționare, comunicarea cu societatea civilă și părțile interesate etc.
- 3. Eradicarea corupției din procesul legislativ.** Instituirea unui mecanism eficient și obligatoriu de consultare publică a inițiativelor legislative, care va fi respectat de către toți actorii cheie din procesul legislativ, va elimina practicile uzuale de promovare a legilor favorabile doar unui cerc restrâns de beneficiari. Ca opțiune suplimentară ar putea fi inclusă reglementarea legală detaliată a activităților oficiale de lobby.
- 4. Sporirea capacităților sectorului privat- asociativ de participare în procesul decizional.**

În contextul în care vor fi asigurate toate condițiile necesare de participare la procesul decizional, sectorului privat-asociativ îi revine rolul de a-și spori capacitățile administrative și logistice pentru a participa eficient la procesul de consultări publice și de a-și expune punctul de vedere asupra unei inițiative.

ÎNTREBAREA 3: Ce măsuri trebuie întreprinse în procesul legislativ pentru a obliga Parlamentul să consulte și să ia în considerație opinia grupurilor de interese ce vor fi afectate de aceste legi?

Principalele măsuri care ar trebui să oblige Parlamentul să consulte și să ia în considerație opinia grupurilor de interese, sintetizate de către Comisia de experți din opiniile scrise și verbale ale martorilor în cadrul audierilor publice, sunt:

- 1. Stabilirea unor criterii și norme clare privind identificarea și întocmirea listei părților interesate, care vor fi consultate permanent când se examinează proiecte de legi ce îi pot afecta.** Uneori este dificil pentru Parlament să obțină părerile tuturor părților interesate, asociațiilor de profil, organizațiilor societății civile, întrucât numărul acestor entități poate fi destul de mare. Experiența altor țări precum Franța, Germania, Austria, Turcia ne arată, spre exemplu în domeniul economic, existența principiului potrivit căruia businessul face parte obligatoriu dintr-o structură organizațională unică „Cameră”, care participă obligatoriu, inclusiv prin expertize, în procesul de elaborare și examinare a proiectelor de legi ce reglementează activitatea de întreprinzător. În contextul dat, subliniem că Parlamentului, prin comisiile sale parlamentare, îi revine rolul de a identifica acele părți și structuri organizatorice care sunt „reprezentative” pentru un anumit domeniu de referință și care reprezintă de facto interesele membrilor săi.
- 2. Instituirea regulii obligatorii de informare permanentă a părților interesate despre examinarea proiectelor de legi care le pot afecta.** Părțile interesate trebuie să fie informate despre examinarea inițiativelor legislative care îi

pot afecta și despre posibilitatea de a interveni cu propuneri și recomandări de îmbunătățire a legii. Spre exemplu, în cazul inițiativelor legislative ce reglementează activitatea de întreprinzător, comisiile parlamentare, în mod obligatoriu, trebuie să informeze și să se consulte cu asociațiile de business, asociațiile patronale și profesionale, alte părți interesate. Este esențial ca comunitatea de afaceri să fie implicată mai direct în procesul decizional privind politicile publice care o pot afecta. Subliniem din nou regula potrivit căreia, până a fi examinate și votate, inițiativele legislative trebuie să treacă prin procedura obligatorie de consultare publică cu grupurile de interese vizate de reglementările viitoarei legi. Totodată, organizarea unor dezbateri, dialoguri și consultare publică nu semnifică doar „colectarea” opiniilor, părerilor și sugestiilor, ci trebuie să fie un proces constructiv, participativ și dinamic, care să genereze eficiență, cu luarea în considerație a opiniilor părților consultate.

- 3. Înlocuirea dreptului cu obligația, pentru comisiile parlamentare, de a forma grupuri de lucru la examinarea proiectelor de legi.** Acest fapt va acorda posibilitate comisiilor parlamentare să utilizeze în procesul consultărilor publice instrumentul „grupurile de lucru”, care va cuprinde experți și specialiști în materie, asociații de profil, diferite grupuri de interese, reprezentanți ai părților interesate, unde vor fi discutate proiectele de legi și vor fi identificate soluțiile pentru obiectul legii.
- 4. Inserarea normelor în Regulamentul Parlamentului prin care un proiect de lege nu va putea fi examinat în ședința plenară a Parlamentului dacă nu a fost consultat cu părțile interesate ce pot fi afectate de reglementările viitoarei legi.** Acest mecanism va garanta că inițiativele legislative vor trece toate etapele și procedurile de consultare publică, evitând adoptarea unor legi în dauna interesului public.
- 5. Indicarea expresă a obligației deputatului și funcționarului, responsabili de un proiect de lege, de a întocmi sinteza recomandărilor**

recepționate în cadrul consultării publice, în care să fie prevăzute toate recomandările parvenite, cele acceptate și cele respinse, inclusiv motivul respingerii lor, și de a asigura publicarea acestei sinteze pe pagina web a Parlamentului. Sintezele întocmite asupra proiectelor de acte legislative trebuie să conțină obligatoriu contribuțiile publicului. În cazul în care propunerile venite din partea publicului nu au fost susținute, trebuie să fie argumentată neacceptarea. Lipsa argumentării respingerii unor recomandări recepționate în cadrul consultării publice trebuie catalogată ca o încălcare a procedurii de examinare și adoptare a inițiativelor legislative. Totodată, dacă un proiect de lege nu a fost supus consultărilor publice, ar trebui de menționat și justificat acest fapt.

6. Fortificarea rolului Secretariatului Parlamentului în organizarea proceselor de consultări publice, identificarea și invitarea părților interesate de un proiect de lege. Acest lucru poate fi realizat prin amendarea Regulamentului

Parlamentului și îmbunătățirea Instrucțiunii privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament.

7. O soluție ar fi fortificarea rolului Președintelui țării, care poate refuza promulgarea unei legi, dacă nu au fost respectate condițiile de transparență decizională. Asemenea norme pot fi inserate în legea privind actele legislative și în Regulamentul Parlamentului.

8. Publicul trebuie să devină mai activ și mai insistent. Este necesar de menționat că nu doar comisiile parlamentare, ci și publicul trebuie să fie mai activ și mai convingător în discuții. Reprezentanții societății civile, mass-mediei și ai grupurilor de interese trebuie să insiste asupra accesului la procesul legislativ, să participe liber la elaborarea proiectelor de legi, să elaboreze permanent propuneri pentru îmbunătățirea proiectelor de legi, iar mass-media să dezbată activ proiectele de legi și să implice cetățenii de rând, societatea civilă și grupurile de interese în acest proces.

CONCLUZIILE ȘI RECOMANDĂRILE COMISIEI DE EXPERȚI

Toți participanții la audiere publică au remarcat neasigurarea de către Parlament, într-o măsură suficientă, a transparenței în procesul decizional. Potrivit opiniilor exprimate, deficiențele sunt determinate atât de imperfecțiunile cadrului de reglementare, dispersarea normelor în mai multe acte, cât și de neaplicarea în practică a normelor de drept, menite să asigure un proces legislativ eficient și transparent. Totodată, pornind de la depozițiile colectate și generalizate, nivelul de transparență legislativă este diminuat și prin: accesul redus al mass-mediei la ședințele plenare ale Parlamentului; lipsa unei abordări strategice comprehensive a comunicării Parlamentului cu publicul, inclusiv în partea care ar asigura transparența decizională; corupția politică; capacitățile administrative și logistice limitate ale sectorului privat-asociativ, care nu permit o antrenare efectivă și eficientă a acestuia în activitatea Legislativului; actualul climat parlamentar instabil.

Participanții la audiere publică au înaintat diverse recomandări care vizează atât măsuri ce ar spori transparența Parlamentului și a procesului legislativ, cât și măsuri care ar trebui întreprinse în procesul legislativ pentru a obliga Parlamentul să consulte și să ia în considerație opinia grupurilor de interese.

Sintetizând cele parvenite, Comisia de experți evidențiază următoarele recomandări:

Procesul legislativ

1. Implementarea exigențelor legale privind admisibilitatea proiectelor de acte legislative în procedura legislativă. Parlamentul trebuie să asigure că proiectele de legi acceptate spre examinare sunt însoțite de documentele obligatorii, cerute de lege, pentru o inițiativă legislativă.
2. Examinarea, doar ca excepție și doar în condițiile existenței justificărilor argumentate, a proiectelor de legi în regim de urgență și în mod prioritar. Biroul Permanent al Parlamentului urmează să verifice de fiecare dată prezența sau absența caracterului de urgență și de prioritate pentru proiectele de legi înaintate de Guvern, întru evitarea examinării acestora în grabă, fără a fi discutate și analizate în modul corespunzător.
3. Completarea Regulamentului Parlamentului cu reglementări detaliate privind procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului, inclusiv pentru a asigura un minim de transparență în procesul decizional. Totodată, se impune respectarea de către Parlament a exigențelor potrivit cărora această procedură trebuie să fie o măsură aptă să răspundă criteriilor: de urgență, de importanță a domeniului reglementat și de necesitate a aplicării imediate a legii în cauză.
4. Completarea Regulamentului Parlamentului cu reglementări care ar prevedea că un proiect de act legislativ nu poate fi dezbătut în Plenul Parlamentului dacă nu a parcurs etapele necesare unei inițiative legislative și dacă, în elaborarea și promovarea acestuia nu au fost respectate regulile menite să asigure transparența decizională.
5. Implementarea sistemului de vot electronic. Acest sistem va contribui la îmbunătățirea procesului legislativ, va asigura transparența votării, fiind un mecanism eficient de monitorizare a activității deputaților din partea societății.
6. Adoptarea tuturor proiectelor de acte legislative numai după ce au fost supuse redactării în lectură finală. În așa mod se va evita denaturarea voinței

Legiuitorului, care își va confirma susținerea variantei finale a textului actului legislativ definitivat prin votul său.

Transparența în activitatea Parlamentului

1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare menit să asigure transparența decizională în activitatea Parlamentului. Acest lucru ar putea fi realizat fie prin sistematizarea normelor într-un act normativ separat, fie prin dezvoltarea respectivelor norme în Regulamentul Parlamentului. Normele ar trebui să conțină prevederi clare și cuprinzătoare referitoare la: formele, metodele, etapele și procedurile de asigurare a transparenței decizionale; persoanele și organele responsabile; mecanismele de control și sancționare a cazurilor de nerespectare a prevederilor. În mod special, prevederile ar trebui să concretizeze modul în care se asigură transparența în cazul proiectelor înaintate cu drept de inițiativă legislativă de către deputați.
2. Sporirea transparenței activității comisiilor permanente prin plasarea agendelor și proceselor-verbale ale ședințelor comisiilor pe site-ul Parlamentului. Astfel, subiecții interesați de un proiect de lege vor afla din timp despre examinarea acestuia de către comisia parlamentară, iar după finalizarea ședințelor vor cunoaște ce s-a discutat, ce propuneri au fost înaintate și ce a decis comisia.
3. Crearea și consultarea obligatorie a consiliilor de experți, inclusiv din mediul academic, care, prin contribuțiile sale, ar putea îmbunătăți calitatea proiectelor. Utilizarea acestui instrument de consultare va permite evaluarea impactului prevederilor din proiectele de legi până a fi aprobate de către comisia permanentă și votate în Plenul Parlamentului.
4. Consultarea obligatorie a grupurilor de interes care ar putea fi afectate prin inițiativa legislativă. Este necesar ca inițiativele legislative să fie analizate de cei cărora li se adresează și aceștia să intervină cu propuneri și recomandări de îmbunătățire a legii.
5. Respectarea termenelor stabilite pentru consultările publice. Anunțarea consultărilor publice în timp util va oferi posibilitate părților interesate să participe eficient și efectiv în procesul legislativ.
6. Informarea și pe alte căi, inclusiv prin e-mail, a părților interesate despre inițierea și parcursul proiectelor de acte legislative. Parlamentul trebuie să implementeze și să utilizeze instrumentele electronice și de e-guvernare în vederea informării și realizării cerințelor legale privind transparența în procesul decizional. Aceste instrumente vor asigura posibilitatea participării părților interesate la orice etapă a acestui proces.
7. Respectarea prevederilor ce țin de obligativitatea analizei impactului de reglementare în cazul proiectelor ce se referă la activitatea de întreprinzător. În cazul inițiativelor legislative ce reglementează activitatea de întreprinzător, în mod special inițiativele legislative înaintate de deputați, comisiile parlamentare, în mod obligatoriu, ar trebui să informeze și să se consulte cu asociațiile respective de business, asociațiile patronale și profesionale, alte părți interesate.
8. Întocmirea și publicarea sintezei recomandărilor recepționate în rezultatul consultărilor publice, cu indicarea propunerilor care au fost acceptate, care au fost respinse și motivul respingerii. Persoanele responsabile de un proiect de lege în cadrul comisiilor permanente trebuie să întocmească sinteza cu contribuțiile publicului și să asigure publicarea acestei sinteze pe pagina web a Parlamentului. În cazul în care propunerile venite din partea publicului nu au fost susținute, trebuie să fie argumentată neacceptarea lor.
9. Sancționarea persoanelor responsabile pentru încălcarea cerințelor de transparență în procesul decizional. Stabilirea în Regulamentul Parlamentului a sancțiunilor pentru nerespectarea normelor cu privire la transparența în procesul decizional va responsabiliza toți actorii-cheie implicați în procesul legislativ.

10. Sporirea transparenței activității Biroului permanent al Parlamentului, care trebuie să informeze în timp util publicul despre agenda sa și hotărârile adoptate. Hotărârile care vizează interesul public trebuie să se regăsească pe pagina web a Parlamentului.

11. Asigurarea accesului liber al mass-media la ședințele plenare ale Parlamentului. Pentru a asigura o transparență reală și eficientă în Parlament este nevoie de asigurarea unei activități largi a mass-media în Legislativ, cu transmisiunea în direct a tuturor discuțiilor ce au loc în cadrul ședințelor plenare ale Parlamentului și informarea publicului despre agenda de lucru a Parlamentului.

Accesul la informații publice / pagina web a Parlamentului

1. Îmbunătățirea web site-ului Parlamentului prin dezvoltarea rubricii ce ține de transparența decizională. Aceasta ar trebui să ghideze publicul în intenția de a contribui la procesul legislativ și să conțină, inclusiv, informații actualizate privind: reglementările ce țin de transparența procesului decizional parlamentar; o descriere schematică a mecanismului de cooperare cu societatea civilă, inclusiv a procedurilor care trebuie să fie urmate de către părțile interesate; persoanele responsabile; lista persoanelor interesate; anunțurile privind consultările publice; procesele-verbale (sintezele) privind contribuțiile părților interesate, inclusiv motivarea respingerii propunerilor parvenite; informațiile privind conferințele anuale; rapoartele cu privire la transparența în procesul decizional etc.
2. Îmbunătățirea web site-ului Parlamentului în partea ce ține de procesul legislativ. Site-ul ar trebui să permită urmărirea parcursului legislativ al proiectelor, inclusiv să conțină informații referitoare la persoanele responsabile de proiect (deputat, consultant), termenele exprese de examinare, toate documentele obligatorii care însoțesc proiectul etc.

În mod special, pe site ar trebui să se regăsească sinteza obiecțiilor, propunerilor și amendamentelor parvenite de la deputați.

3. Plasarea pe web site-ul Parlamentului a înregistrării video/audio a ședințelor plenare, a ședințelor comisiilor permanente, a consultărilor și audierilor publice, a ședințelor eventualelor grupuri de lucru etc. Ar fi preferabilă transmiterea on-line a acestor activități prin intermediul web site-ului Parlamentului.
4. Valorificarea avantajelor și oportunităților oferite de Oficiile Teritoriale de Informare ale Parlamentului. Utilizarea eficientă a acestui instrument va contribui la informarea cetățenilor despre activitatea Parlamentului, va facilita comunicarea organului legislativ cu cetățenii și va intensifica dialogul cu societatea civilă.

Publicul interesat

1. Publicul trebuie să devină mai activ, mai insistent, mai convingător în discuții și să elaboreze permanent propuneri pentru îmbunătățirea proiectelor de legi. Cetățenii trebuie să conștientizeze rolul lor în procesul decizional și să se implice în el, deoarece opinia lor contează.
2. Sporirea capacităților sectorului privat-asociativ de participare în procesul decizional, inclusiv prin elaborarea unui ghid destinat părților interesate. Sectorului privat-asociativ îi revine rolul de a-și spori capacitățile administrative și logistice pentru a participa eficient la procesul de consultări publice și de a-și expune punctul de vedere asupra unei inițiative.
3. Îmbunătățirea procesului de comunicare între Parlament și public. Acest proces de comunicare trebuie să fie continuu, eficient, constructiv, deschis și orientat spre implicarea publicului în luarea deciziilor.

COMISIA DE EXPERȚI:

Viorel Pîrvan, Expert juridic IDIS/ANB

Nicolae Osmochescu, Dr. în drept, Universitatea de Stat din Moldova

Mariana Kalughin, Expert juridic, coordonator proiecte Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției

